

SYNTAX

TÉMA: PŘÍSUDEK

11.10.2021

(3. HODINA)

PŘÍSUDEK

- Syntaktickou funkci přísudku plní sloveso
- přísudek – **predicado** (název slovesného přísudku)
- sloveso – **verbo** (název slovního druhu)
- sloveso plnící funkci přísudku – **predicador**
- Celá struktura náležící k pojmu přísudku (tedy všechny tzv. argumenty nebo-li předměty) je slovesná predikace (**predicação verbal**)

PŘÍSUDEK

- Je tedy celá struktura rotující kolem přísudku (podmět a předmět)
- Shoduje se s podmětem vždy v osobě a čísle = concordância
- jádrem může být:
  - Plnovýznamové sloveso
  - Podstatné či přídavné jméno nebo další slovní druhy, jež je mohou zastoupit (zájmena, číslovky, apod)

STRUKTURA PŘÍSUDKU

- HLAVNÍ SLOVESO (plnovýznamové)
- SLOVESNÁ PERIFRÁZE (složená ze slovesa pomocného a plnovýznamového)
- Terminologie:
  - slovesná perifráze – **perífrase verbal**
  - plnovýznamové sloveso – **verbo pleno**
také **verbo principal**
  - pomocné sloveso – **verbo auxiliar**

FUNKCE HLAVNÍHO A POMOCNÉHO SLOVESA

- Hlavní sloveso (**verbo pleno, principal**) je gramatickým i sémantickým jádrem věty.
- Pomocné sloveso (**verbo auxiliar**) je prvkem sloužícím pouze pro vyjádření :
  - gramatického významu času, způsobu a vidu (Tempo Modo Aspecto = TMA)
  - shody s podmětem (číslo, osoba)

HLAVNÍ, PLNOVÝZNAMOVÁ SLOVESA – VERBOS PLENOS (PRINCIPAIS)

- **VERBOS PLENOS (PRINCIPAIS)**
  - Podle toho, zda přijímají předmět, se dělí na:
    - **TRANZITIVNÍ (transitivos)**
    - **NETRANZITIVNÍ (intransitivos)**

HLAVNÍ SLOVESA NETRANZITIVNÍ

- Nepotřebují žádný předmět.
- *O João caiu.*
- *O António adormeceu.*
- *O vidro rachou.*
- *O gelo derreteu.*
- *O cão ladra.*
- *O rouxinol trina.*

HLAVNÍ SLOVESA TRANZITIVNÍ

- Podle toho, zda se váží s předmětem pomocí předložky či nikoliv, se dělí na:
  - PŘÍMÁ – *transitivos directos*
  - NEPŘÍMÁ *transitivos indirectos*
  - PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ ZÁROVEŇ *bitransitivos*
  - OBJEKTOVÁ *transitivos obliquos*
  - PŘÍSUDKOVÉ *predicativos*
  - PŘÍSLOVEČNÁ *adverbiais*

TRANZITIVNÍ PŘÍMÁ (TRANSITIVOS DIRETOS)

- Potřebují předmět přímý (ten se váže se slovesem většinou bez předložky)

A Ana comeu o bolo.

TRANZITIVNÍ NEPŘÍMÁ (TRANSITIVOS INDIRECTOS)

- Váží se s předmětem nepřímým (dativním) pomocí předložky **a, para**

A Ana telefonou para a tia.

TRANZITIVNÍ PŘÍMÁ I NEPŘÍMÁ (BI, DITRANSITIVOS)

- Váží se s oběma předměty

Dei tudo aos meus amigos.

TRANZITIVNÍ OBJEKTIVÁ (TRANSITIVOS OBLÍQUOS)

- Váží se s předmětem pomocí jiné předložky než a a para

A Ana gostou do bolo.

TRANZITIVNÍ PREDIKATIVNÍ (TRANSITIVOS PREDICATIVOS)

- Váží se se jmennou částí přísudku

O Manuel achou o filme interessante.

- *Odvozeno z: O filme é interessante*
*Film je **zajímavý** – přísudek jmenný se sponou*

TRANZITIVNÍ SLOVESA PŘÍSLOVEČNÁ (TRANSITIVOS ADVERBIAIS)

- Situační či pohybová slovesa, jak, *ir, seguir, estar, ficar, morar*, by neměla význam bez příslovce místa.

Moramos em Paris.

POMOČNÁ SLOVESA (VERBOS AUXILIARES)

- Jsou součástí perifrastické konstrukce (slovesné perifráze)
- Může to být pomocné sloveso **ter, haver, ser**
- ***Ter, haver*** – pro tvoření složených časů
Proto se jim říká pomocná slovesa perfektní (dokonavá)
- ***Ser*** – pro tvoření trpného rodu
Proto se jim říká pomocné sloveso pasivní.

FUNKCE POMOCNÝCH SLOVES

○ Pomocná slovesa mohou plnit funkci:

1. **Časovou**
2. **Rodovou**
3. **Vidovou**
4. **Modální**

POMOČNÁ SLOVESA - ČASOVÁ

- *ter+particípio passado,*
- *haver+particípio passado,*
- *ir+infinitivo*
- *haver de+infinitivo*

- *Príklady:*
- *Tinha feito muito trabalho.*
- *Havia feito muito trabalho.*
- *Vamos fazer uma festa.*
- *Havemos de encontrar mais vezes.*

POMOCNÁ SLOVESA RODOVÁ (DIÁTESE)

- *Ser/estar +particípio passado*
- *Exemplos:*
- *A festa foi organizada pela Maria.*
- *O trabalho está bem feito.*

POMOČNÁ SLOVESA VIDOVÁ

- Určujú, v ktorej fázi uskutočnenia sa nachádza dej:
- Začiatok (verbos incoativos)
começar a, deitar a, desatar a, entrar a, passar a, pegar a, pôr-se a, principiar a (+infinitivo)
Př: Desatou a rir.
- Průběh (verbos cursivos, durativos)
estar, andar, ficar (+a+infinitivo/+gerúndio)
Př: Está a falar ao telefone.
- Opakování (verbos frequentativos)
costumar, voltar a (+infinitivo)
Př: Voltou a fumar. Costumamos ir ao Algarve todos os anos.
- Konec (verbos conclusivos)
acabar de, cessar de, deixar de, parar de (+ infinitivo).
Př: Deixou de fumar.

POMOČNÁ SLOVESA MODÁLNÍ

- Vůle, přání: *desejar, querer, haver de (+infinitivo)*

Př: Desejo falar com o diretor.

- Možnost, schopnost: *poder, ser (+infinitivo)*

Př: Posso ir contigo?

- verbos que exprimem necessidade *dever de, ter de, ter que (+infinitivo);*

Př: Devo confessar que nao acredito em ti.

- záměr: *procurar, pretender, buscar, tentar (+infinitivo);*
consecução: *lograr, vir (+infinitivo);*

Př: Neste capítulo pretendo falar sobre o problema de imigracao.

- Zdání: *parecer (+infinitivo)*

Př: Parece ser pouco provável.

